

Oslo kommune
Oslo Havn KF

FYRENE VÅRE

De ble bygget for å gjøre Norges travleste fjord tryggere. De elegante fyrene gjør sjøveien til Oslo enda vakrere. Bli kjent med livet på fyrene våre – slik det var før og slik det er i dag.

Dyna fyr. Foto: Tomm W. Christiansen

HEGGHOLMEN FYR

På Heggholmen fyr kunne fyrvokteren tenne fyrlykten inne i sin egen stue. Han trivdes så godt at jobben gikk i arv i seks generasjoner.

Den første fyrlykten i innseilingen til Oslo ble tent i 1826 på Heggholmen. På denne tiden vokste industrien fram langs Akerselva og byen vokste. Derfor kom det stadig flere skip til byen og Christiania havnekommisjon mente at et fyr på Heggholmen ville gjøre innseilingen til byen lettere.

Styrmann Svend Iversen bodde allerede på Heggholmen i et lite hus. Havnekommisjonen ba om å få sette opp en vegglykt i huset hans og tilbød ham penger for å passe på den. Iversen slo til og den første fyrlykten i Oslo kunne tennes.

I 1876 ble fyret flyttet til nordpynten på Heggholmen i en ny trebygning i sveitserstil. Fyret ble plassert i et

lite karnapp mot nordvest, slik at fyrvokteren kunne håndtere lykta inne fra stua. På grunn av stor trafikk, fikk fyret også en liten tåkeklokke som var drevet med urverk og lodder.

FØRSTE KVINNELIGE FYRVOKTERE

Samtidig ble fyrlykten i det private huset til styrmann Iversen fjernet. Men fyrvokteryrket gikk i arv hos familien Iversen. Fram til 1952, i en periode på 126 år, var det ansatt seks fyrvoktere fra denne familien.

I perioder var det også kvinnelige fyrvoktere her, angivelig de første kvinnene som ble ansatt i slike stillinger langs norskekysten.

Venstre: Heggholmen sto ferdig i 1876. Den lille trebygningen i sveitserstil er nå fredet. Foto: Trude Thingelstad

Under: Heggholmen fyr har interiør fra 1920-årene og blir i dag brukt som representasjonslokale for Oslo Havn KF. Foto: Sveinung Uddu Ystad

Nederst: Fyrvokteren på Heggholmen kunne håndtere fyrlykta inne fra stua. Foto: Sveinung Uddu Ystad

Heggholmen fyr ble automatisert i 1959. Det bodde imidlertid folk der helt fram til 1972. Severin Andresen var den siste fyrvokteren her.

FREDET FYRET

Riksantikvaren så verdien av det gamle fyret og fredet det i 1997. Samtidig startet Oslo havnevesen å restaurere det. Bygningen er i svært god stand og lite er endret utvendig. Boligen har interiør fra 1920-årene og i dag blir det brukt som representasjonslokale for Oslo Havn KF.

DYNA FYR

På Dyna fyr har det alltid vært mye liv. Tidligere bodde en fyrvokter med fire barn, hund, katt, gris og høns på det lille skjæret. I dag er det et av byens beste selskapslokaler.

Mot slutten av 1800-tallet endret trafikkmønsteret seg i Christiania havnebasseng. Dampskip overtok for seilskip. Heggholmen fyr lå i det midtre løpet som var hovedløpet inn til hovedstaden, men stadig flere skip foretrakk vestre løp mellom Bygdøy og Nakholmen. Her var flere skjær og grunner, men ingen fyrlys.

Derfor ble Dyna fyr åpnet i 1874. Navnet fikk det etter skjæret det er plassert på – det har en så jevn og slett overflate at det nesten ser ut som en dyne.

I begynnelsen var fyrlykten bare en liten oljelampe i et karnapp på sørveggen. Tåka kan ligge tjukk i Oslofjorden og derfor ble det bygget et lite tretårn med tåkeklokke. Denne måtte trekkes opp manuelt av fyrvokteren.

Fyret er pusset opp flere ganger, allerede i 1898 ble karnappet fjernet og erstattet av et sekskantet lyktehus.

NABOKLAGER

Fyrvokteren hadde også ansvar for lyktene på Koppernaglen og Kavringen. Løpet mellom Dyna og Koppernaglen er definitivt det smaleste på hele hovedleden i Oslofjorden, men takket være de nye fyrene utviklet dette løpet seg til å bli en del av den nye hovedleden inn til Christiania.

I 1928 fikk fyret strøm. Da ble også tåkeklokken lagt ned og erstattet med et elektrisk tåkesignal, en naufon. Dette var den første naufonen på norskekysten. Bygdøy Vel lagde et protestskrift mot naufonen. De mente den lagde for mye støy for naboeene, men de ble ikke hørt.

HUSDYR

Dyna fyr ble regnet som et av de bedre langs kysten, med kort vei både til sentrum og Bygdøy. Og det var massevis av liv på det lille fyret: I de første 30 årene etter århundreskiftet bodde fire fyrvokterbarn der samtidig.

I perioder hadde fyrvokterne også husdyr. Både hund, katt, gris og høns skal ha levd på det lille skjæret.

Når isen frøs til, kunne fyrbetjeningen gå tørrskodd inn til sentrum. Var isen utrygg, ble barna utstyrt med en planke under armen slik at de kunne berge seg hvis de gikk gjennom isen. Men i 1948 mente fyrvokter Hildeng at slik kunne det ikke fortsette. Han fikk derfor satt opp en liten hytte på Bygdøy hvor kvinner og barn kunne vente hvis isen eller været var så dårlig at det var vanskelig å få dem over til fyret.

BRYLLUP OG FEST

I 1956 ble Dyna fyr automatisert og fraflyttet. Da hadde det bodd fem forskjellige fyrvokterfamilier her. På 1980-tallet var bygningen i så dårlig stand at den ble vurdert revet. Heldigvis var det noen som så potensialet i den gamle bygningen. I 1990 startet Oslo havnevesen

Fergene fra Danmark og Tyskland fyller sundet når de passerer Dyna fyr.

Foto: Tømm W. Christiansen

en omfattende restaurering. To år senere åpnet Dyna Fyr A/S sine dører. Det er nå restaurant og selskapslokaler som blir brukt til alt fra bryllup til konferanser. De store fergene fra Danmark og Tyskland fyller sundet når de kjører forbi – og gir ofte en liten tut til gjestene på fyret.

Selv om det nå er selskapslokale der, er fyret i drift som før. Når det er gjester der, er rommet inn til fyret stengt.

KAVRINGEN FYR

Kavringen fyr inneholder en gave til framtiden. I det elegante fyret ligger det hilsener fra Oslos befolkning som først skal åpnes i år 3000.

Da fyrlampene ble innført i Norge på 1880-tallet, innledet dette en ny epoke for kystfarten. Nå var sikker nattseilas mulig. I Oslo ble de første fyrlampene bygd i 1892, på Kavringdynga, Stangskjærrabben og Vippetangen. Disse fyrlampene, eller fyrlyktene som vi kaller dem i dag, var mindre enn fyrene og ubemannede. Dampskipet «Norge» gikk på grunn ved skjæret Kavringen i 1890. Det utløste krav om bedre fyrbelysning her. To år senere ble Kavringen fyr bygd. Det var tydelig at arkitekten var inspirert av sveitserstilen, som var veldig populær på den tiden.

Kavringen er et av de mest elegante fyrene langs kysten. Opprinnelig var Kavringen et rødt tretårn, men senere ble det malt hvitt med rødt belte. I dag er tårnet kledd med galvaniserte plater trukket i hvit plast og har et rødt belte malt på. Toppen med det elegante spiret i sveitserstil er beholdt i oksidert kobber.

RODDE FRA DYNA

På slutten av 1800-tallet var det ikke mulig å la fyret brenne i mange dager uten tilsyn. Derfor fikk fyrvokteren på Dyna ansvaret for stell og pass av Kavringen. Det var ikke mer enn et kvarters rotur mellom de to fyrene. Vinterstid kunne det være problemer med isen, men når den først bar, kunne fyrvokteren gå trygt over.

Teknisk er det ikke skjedd så mye med Kavringen fyr i de årene det har vært i drift. Først kom lyset fra en petroleumslampe, fra 1928 ble det forsterket med gass. Bare fire år senere gikk man over til elektrisitet. Fyret ble automatisert i 1956.

TIDSKAPSEL

Kavringen fyr inneholder også en gave til framtiden. Da Oslo by feiret sitt tusenårsjubileum i 2000, inviterte

de byens innbyggere til å skrive en hilsen til framtiden. Hilsenene ble deretter lagt i en spesialbygd tidskapsel som ikke skal åpnes før på St. Hallvards dag, 15. mai i år 3000. For at hilsenene skal holde seg så lenge, er de plassert i gasstette og vakumpakkede poser. Dette skal beskytte mot fuktighet og luft. I tillegg er posene bestrålt for å hindre at sopp og bakterier angriper innholdet. Selve kapselen er laget som en kopi av lykthusdelen på Kavringen. Den er laget i titan som skal kunne motstå 1000 års korrosjon og nedbrytning. Så får vi bare håpe at Kavringen fyr vil trygge farleden inn til Oslo like lenge.

Venstre: Kavringen fyr ble bygd i 1892.
Det gjorde at sikker nattseilas til hovedstaden var mulig.

Under: Får lys fra solen. Galten lanterne er en av mange lanternelykter som drives av solceller i Oslo havn.

Nederst: Nakhholmsteinen er det første kjente dagmerke i vårt havnedistrikt.

GALTEN LANTERNE

Oslo Havn KF vedlikeholder og moderniserer fyr og lykter. Allerede på 90-tallet startet vi med solcelledrift av lyktene, og snart er alle lanternelykter drevet av solceller i Oslo havnedistrikt.

NAKHOLMSTEINEN

Den første offentlige oversikt over sjømerker er fra 1837. I denne oversikten er Nakhholmsteinen oppført som første og eneste dagmerke i Christiania havnedistrikt. I dag er det 46 dagmerker i Oslo, 19 flytende merker, 14 jernstenger og 13 diverse merker.

Kilder: Boka «Fyrene i Oslofjorden» av Per Roger Lauritzen og André Schau, «Oslo havns historie - tiden frem til 1954» av Yngvar Kjelstrup og interne dokumenter i Oslo Havn KF.

EN TRYGGERE VEI TIL OSLO

En viktig oppgave for Oslo Havn er å sørge for at det er trygt å ferdes på Oslofjorden. I fjorden som fører inn til det tettest befolkede området i landet, har både store ferger, cruiseskip, frakteskip og små joller en naturlig plass.

I dag er overvåkning med pc'er og moderne teknologi et viktig hjelpemiddel for å styrke sikkerheten på sjøen, men fyr og merker har fremdeles en viktig rolle. Oslo Havn KF har ansvaret for opp mot 70 fyr og merker.

Sjøveien inn til Oslo består av tre løp; østre, midtre og vestre løp. Førstnevnte går mellom Langøyene og Gressholmen innover mot Sjursøya. Midtre løp går mellom Gressholmen og Lindøya, Bleikøya og Hovedøya. Vestre løp går nærmest Bygdøy.

Oslo Havn KF
Postboks 230 Sentrum
N-0103 Oslo

Besøksadresse:
Akershusstranda 19, Skur 38
Telefon: 02180

E-post:
postmottak@hav.oslo.kommune.no

oslohavn.no

Første opplag juni 2011
Oppdatert desember 2014